

Innst. 324 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:91 S (2010–2011)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Dagrun Eriksen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om oppholdstid og åpningstider i barnehagen

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne mener det bør innføres en maksimaltid for barn i barnehage og viser til at i dag mangler et regelverk som sikrer barns rettigheter på dette området.

Forslagsstillerne viser til at det den siste tiden har vært rettet søkelys mot barnehager som utvider sine åpningstider og som oppfatter lange åpningstider som konkurransefortrinn. Forslagsstillerne ønsker et fleksibelt barnehagetilbud, men er bekymret for at lengre åpningstider kan føre til økt press om lengre arbeidsdager for foreldrene. Barnehagen er dessuten et viktig omsorgstilbud og pedagogisk tilbud. Det er det som er barnehagens oppgave. Barnehagen kan ikke dekke alle behov. Forslagsstillerne mener det bør utarbeides retningslinjer som forhindrer kvelds- og nattåpne barnehager.

Foreldrenes mulighet til å tilpasse sin tid til barnas behov er viktig for å sikre barna gode omsorgsvilkår. Av hensyn til barna mener forslagsstillerne at det er arbeidslivet som i hovedsak skal tilpasse seg familielivet, ikke motsatt.

Forslagsstillerne viser til at et døgnåpent barnehagetilbud uten maksimal oppholdstid for barn kan føre til at foreldre står svakere overfor en arbeidsgiver som ønsker at de skal være lenger på jobb. For-

slagsstillerne er opptatt av at barnehager med fleksibel oppholdstid ikke må bli en ordning som fører til økt press om lengre arbeidsdag.

Forslagsstillerne mener det er behov for lovreguleringer på dette området. Forslagsstillerne anfører at det finnes ingen nasjonale retningslinjer som sikrer barn mot for lange dager i barnehagen. Det er i dag kommunene som lokal barnehagemyndighet som vurderer behovet for eventuelle nattåpne barnehager.

Forslagsstillerne forutsetter at det er bred enighet om at det finnes grenser for hvor lenge barn har godt av å være i barnehagen, og likeledes enighet om at barn trenger tid sammen med foreldrene sine.

Forslagsstillerne mener tidsklemma ikke skal løses ved at barn er lenger i barnehagen. Forslagsstillerne mener at det på denne bakgrunn bør innføres en maksimaltid for barn i barnehage.

Forslagsstillerne mener en maksimal oppholdstid bør være 47,5 timer pr. uke.

Forslagsstillerne viser til at med flere langtids- og kvelds- og nattåpne barnehager, legges ytterligere press på arbeidstakere som ikke lenger kan vise til omsorgsgrunner for å slippe overtids- eller kvelds- og nattarbeid. Barnehagen skal ikke være et døgnåpent oppbevaringstilbud.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om maksimal oppholdstid i barnehager på 47,5 timer pr. uke.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer som forhindrer kvelds- og nattåpne barnehager.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til at det er et stort fokus på barns oppholdstid i barnehager, særlig blant foreldre til barnehagebarn. Komiteen har tillit til at foreldrene selv vet hva som er best for deres barn, og at familien er i stand til å ta de riktige valg, i et samarbeid med barnehagen. Komiteen viser til at tall fra undersøkelser gir klare signaler om at fastsatt åpningstid og avtalt oppholdstid i det store flertall av tilfeller langt overgår barns faktiske oppholdstid i barnehagen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti, mener dette bekrefter at foreldrene finner gode løsninger som sikrer barnas behov, og at barnehagenes åpningstider gir familiene fleksibilitet. Flertallet viser videre til statsrådens svarbrev (vedlagt) og slutter seg til statsrådets vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger valgfrihet for familiene og barnas rettigheter til grunn for en fleksibel og rettferdig familiepolitikk, og mener dette bør gjenspeile seg på de offentlige tilbudene som tilbys landets familier. Med en fundamental tanke om at folk har rett til valgfrihet i hverdagen må man etter disse medlemmers syn vise myndige mennesker tillit til at de selv er i stand til å foreta valg til beste for seg selv og sine familier.

I de senere årene har utbygging av barnehager vært en prioritert oppgave i Norge, og dette kan i stor grad tilskrives barnehageforliket i 2003. Disse medlemmer er imidlertid bekymret over at det i dag er slik at ikke alle foreldre får nytte godt av det tilbudet de selv er med på å finansiere over skatteseddelen sin. Mange arbeidstakere over hele landet har arbeidstider som faller utenfor barnehagenes åpningstider – det være seg kveldsarbeid eller nattarbeid – og deres barn vil i all hovedsak falle utenfor kommunenes barnehage tilbud. Dette mener disse medlemmer bør problematiseres, all den tid en slik innretning av barnehagenes åpningstid stimulerer

til redusert yrkesaktivitet og gir liten fleksibilitet for barnefamiliene.

Disse medlemmer er kjent med at det flere steder, som en konsekvens av innbyggernes ulike arbeidstid, har vært gjennomført forsøk med kvelds- og døgnåpne barnehager. Disse har blitt gitt som en ekstraservice til de foreldrene som har hatt behov for et slikt tilbud, og har ikke vært noe fast «oppbevaringssted» for barn, slik kritikere har fryktet. Disse medlemmer viser videre til at forskning bl.a. har vist at en positiv konsekvens av utvidede åpningstider er bedre tid til voksenkontakt for barna, og at det pedagogiske utbyttet av å ha anledning til å være i barnehagen på kveldstid også er tilsvarende positivt. Barn i barnehager med fleksibel åpningstid kan heller ikke sies å ha utviklet problemer i tilknytning til det å sove borte fra hjemmet, til tross for at kveldsritualer er ansett som private og individuelle anliggender.

Disse medlemmer ser imidlertid at det er utfordringer som må løses før potensialet i barnehager med fleksibel åpningstid kan benyttes fullt ut. Disse medlemmer registrerer at slike barnehager for tiden sliter økonomisk, og gjerne legger ned innen et par år. Disse medlemmer påpeker at vi i dag er avhengige av at barnehager som tilbyr denne tjenesten må dekke nedslagsfeltet til flere andre barnehager. Nøkkelen ligger her i finansieringen og bevisstheten omkring muligheten for å holde barnehager åpne utover kvelder og om nettene. Disse medlemmer legger her til grunn at skift- og turnusarbeidere skal ha rett til å motta tjenester fra det offentlige gjennom sine skattepenger, på lik linje med andre arbeidstakere, og mener derfor det er problematisk at utvidede åpningstider i praksis straffer seg når det kommer til tildelingen av tilskuddet fra kommunene. Sen kveld og natt er tider på døgnet hvor barnehager ikke mottar støtte til drift, og disse medlemmer registrerer at det derfor blir utfordrende for disse barnehagene å få økonomien til å gå rundt.

Disse medlemmer vil samtidig presisere at nattåpne barnehager på ingen måte må ses på som et utvidet barnevakttilbud, men at det er snakk om en økt fleksibilitet og valgfrihet med tanke på når de ukentlige timene i barnehagen skal benyttes. For å sikre en best mulig utnyttelse av ressursene, og for å unngå at barnehager misbrukes til spontan «oppbevaring» av barn, mener disse medlemmer at ordningen ved for eksempel Gardermoen Park barnehage kan være et forbillde. Her settes barnehagetimene opp etter foreldrenes vaktlister, og forutsigbarheten sikres derfor både for barnehagen og foreldrene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak som tar sikte på å bedre rammevilkårene for, og stimulere til økt bruk av, barnehager med fleksible åpningstider.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven), ved å regulere blant annet arbeidstiden skal sikre et godt og meningsfylt arbeidsmiljø som gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger.

Dette medlem vil understreke at sterke individhensyn og brede samfunnshensyn tilsier et sterkt vern om normalarbeidsdagen. Dette medlem viser til at arbeidstakernes rettigheter er kjempet fram gjennom årtier. Dette medlem vil understreke at resultatene av arbeiderbevegelsens kamp for strenge reguleringer av voksnes valgmuligheter, i dag framstår som selvfølgelige rettigheter og beskyttelsesmekanismer. Arbeidsmiljøloven tar sikte på å beskytte både arbeidstakere, brukere/kunder og tredjepart. Vi vet at lange vakter, nattarbeid og uregelmessig arbeidstid kan ha helsemessige langtidsvirkninger.

Dette medlem vil sette spørsmålstegn ved om det ikke er like viktig, eller viktigere, å verne barn som voksne. Dette medlem mener det er på tide å diskutere hvilke rettigheter ungene skal ha når det gjelder oppholdstid i barnehagen, slik voksne for lengst har fått rettigheter i arbeidslivet. Dette medlem vil vise til at representantforslaget innebærer forslag om å gi barn rettigheter, slik voksne har rettigheter i arbeidsmiljøloven. Dette medlem vil understreke at valgfrihet forutsetter at noen rettigheter ligger til grunn, for barnehagebarn som for arbeidstakere.

Dette medlem mener makstid og begrensede åpningstider vil styrke foreldrenes posisjon overfor arbeidsgiver. Hvis barnehagen har åpent på kveldstid, er det lettere å presse arbeidstakere til å jobbe lenger. Dette medlem minner om at de fleste arbeidstakere også er i stand til å ivareta egne interesser i god dialog med sin arbeidsgiver. Men arbeidsmiljølovens vern er til for å beskytte de svakeste, det mindretall som ikke opplever at dette er tilfelle. Dette medlem mener at dersom småbarnsforeldre med dagarbeid ikke har mulighet til å hente barnet sitt etter ti timer i barnehagen, er det arbeidslivet som må tilpasse seg ungene og familiene sine behov, og ikke omvendt. Når barn må være lenger i barnehagen for å bote på tidsklemma, er det ikke en ønskesituasjon, verken for barna eller foreldrene. Dette medlem vil understreke at regler for oppholdstider må ta hensyn til ulike familiers situasjon, for eksem-

pel aleneforsørgere. Dette medlem vil derfor be regjeringen legge fram forslag om maksimal oppholdstid i barnehager på 47,5 timer pr. uke.

Dette medlem mener det er bred enighet om at det finnes grenser for hvor lenge barn har godt av å være i barnehagen. Dette medlem mener det er ønskelig med et fleksibelt barnehagetilbud, men er bekymret for at lengre åpningstider kan føre til økt press om lengre arbeidsdager for foreldrene. Dette medlem vil derfor be regjeringen utarbeide retningslinjer som forhindrer kvelds- og nattåpne barnehager. Med flere langtids- og kveldsåpne barnehager vil arbeidsgiverne lettere kunne presse småbarnsforeldre til å jobbe mer overtid, kvelds- og nattarbeid.

Dette medlem mener at familielivet ikke ensidig skal tilpasse seg arbeidslivets press og krav. Det er på tide at arbeidslivet tilpasses familielivet – for ungenes skyld. Dette medlem viser til at voksne har klare rettigheter når det gjelder arbeidstid. Rammer for barnas oppholdstid i barnehager er et virkemiddel som kan bidra til at hensynet til barna og familiene får forrang, foran hensynet til arbeidslivet.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om maksimal oppholdstid i barnehager på 47,5 timer pr. uke.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer som forhindrer kvelds- og nattåpne barnehager.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme sak som tar sikte på å bedre rammevilkårene for, og stimulere til økt bruk av, barnehager med fleksible åpningstider.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om maksimal oppholdstid i barnehager på 47,5 timer pr. uke.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer som forhindrer kvelds- og nattåpne barnehager.

Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:91 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Dagrun Eriksen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om oppholdstid og åpningstider i barnehagen – bifalles ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 10. mai 2011

Gunn Karin Gjøl

leder

Arild Stokkan-Grande

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Kristin Halvorsen til familie- og kulturkomiteen, datert 22. februar 2011****Dokument nr. 8:91 S (2010-2011) – om oppholdstid og åpningstider i barnehagen.**

Jeg viser til Dokument 8:91 S (2010-2011) fremmet av stortingsrepresentantene Laila Dævøy, Dagrun Eriksen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om oppholdstid og åpningstider i barnehagen. Her blir Kunnskapsdepartementet bedt om å vurdere forslaget om å innføre maksimaltid for barn i barnehage.

Forslagstillerne uttrykker sin bekymring for at lengre åpningstider i barnehagene kan føre til økt press om lengre arbeidsdager for foreldrene. De mener det er behov for å lovfeste en maksimal oppholdstid på 47,5 timer per uke for å sikre barnas rett til en god og stabil omsorg fra familien. Lovforslaget er videre ment å sørge for at arbeidslivet tilpasses familielivet og herunder sikre småbarnsforeldres forhandlingsposisjon overfor arbeidsgiver.

Tall fra undersøkelser gir klare signaler om at fastsatt åpningstid og avtalt oppholdstid i det store flertall av tilfeller langt overgår barns faktiske oppholdstid i barnehagen. Kostra-tall (2009) viser at 60 % av norske barnehager har en åpningstid på mellom 9 og 10 timer per dag. 28 % har åpent mellom 10 og 11 timer. Det er kun 1 prosent av barnehagene som har en åpningstid på mer enn 11 timer daglig. Foreløpige tall fra mor- og barn-undersøkelsen viser imidlertid at den faktiske oppholdstiden for femåringer i gjennomsnitt er på 31 timer per uke. Undersøkelsen viser også at det kun er 6 % av barna i samme aldersgruppe som har en ukentlig oppholdstid som er på mer enn 40 timer. Det må altså trekkes et klart skille

mellom åpningstid, avtalt oppholdstid og faktisk oppholdstid.

Jeg vil selvfølgelig følge med utviklingen på dette området. Kunnskapsdepartementet har igangsatt en undersøkelse som vil gi informasjon om en rekke sider ved foreldrenes valg av omsorgsløsninger for sine barn, herunder hvilken faktisk oppholdstid i barnehagen som benyttes. De første resultater fra undersøkelsen vil offentliggjøres i juni 2011.

Det nasjonale regelverket for barnehager fastslår at kommunen som barnehagemyndighet skal tilpasse barnehagetilbudet i den enkelte kommune til lokale forhold og behov, samtidig som det skal gis et trygt og forsvarlig tilbud for barna. Dette innebærer blant annet at kommunenes samlede barnehagetilbud må tilpasses de behov foreldrene har til åpningstid i barnehagen.

Det vil variere hva den enkelte familie har behov for, og av denne grunn bør det ikke gis noen detaljerte føringer om åpningstider eller maksimal oppholdstid for barna på nasjonalt nivå. Innføring av en absolutt grense på 47,5 timer per uke vil sette mange familier i en svært vanskelig situasjon. Spesielt gjelder dette familier som i utgangspunktet er mest sårbare og avhengige av den fleksibiliteten dagens ordning sikrer – som eksempel kan nevnes enslige forsørgere i yrker der uregelmessig arbeidstid utgjør en naturlig del av arbeidshverdagen. Jeg mener at vi må ha tillit til at foreldrene tar ansvar for å vurdere hvor lang oppholdstid i barnehagen som er til sine barns beste, og at de foran omtalte undersøkelser ikke gir grunn til å tro at foreldre ikke ivaretar dette ansvaret på en tilfredsstillende måte.

